...rai sen 10 mynge. Byxii oronuudai proletaarinar, negedegtii

Buriaad-Mongoloi YNEN

№ 263 (2296)
1937 onoi
NOJAABRIIN
16
VTOORNIG

14-xi ilee garaa
ULAAN-YDE goorod,
BMASSR

BK(b) P-iin Buriaad-Mongoloi Mozkoom ba BMASSR-ei CGK-ai
y...rbyriin gazeeta

Oktiaaвriiin revoliyyciin xorinzilei oido

onoi nojaabriiin 6-ai yder Jixe teaatrta bolhon bajarai zasedaani deere

nyxer V. M. MOOLOTOVAI xelehen elidxel

I. Manai ilaltiin udxaşanar

...edyyd!
...der Soveed Xolboonoi ...olbol aguu jixe omog ...geer, Oktiaabriiin re... n XX zilei oi gyise... ain yderleze baina. ... aplodesmeent).

...ee xemnai uşar mede... badalaa 1917 onhoo ... exilhen bainab, tede... ol Oktiaabriiin revo... daşaramduulan ma... aidal yndehəərəə şi... abilhaniii əəriingəə ... ood deerehee xaraza ... Hyylşiin 20 zil soo ... aluu yje bolbol xuu... yrzyi- pomeeşeguudai ... ysii duuhan yi buta... algaxa ba şine socia... uulaltii bii bolgoxo ... xabaadalsaba. Ene ... lte manai byxii goo... ereevnede, manai oro... ii ugluu bulan byxen... anai hanal bodol bol... liis revoliyyciin aguu ... lei oin uşaralnuud ... enei gaixamşagta ... ba bidenei urda ... baihan haruul hai... jireedyin bai tal teeşe ... şood baina geeşe.

...saxan Soveed Xolboonoi ...merişen ba tariaaşan bi... yn tereen şelen kapita... ronuudai ba koloonilin ... n bolbol Oktiaabriiin so ... revoliyyciin ilahantai ... mduulan bajartai xy... baina (Nerjeme aplo... ent).

...eed Xolboonoi xysen se... lee urgaza baixadanь, ... i niydəərəə xarahaar ... ene xysen badarza bai... ь, tedener bolbol azal... ad gyrenei zasagii ezem... aixadaa jyy xeze bytee... daxa baihaniii xaraza ... Manai daisad, Oktiaab... revoliyyciin daisad bol... reenei udxaşanaril baga ... o tuxai hanaarxaxa ... tulada, tiigexe ygein ..., manai revoliyyce tuxai ... uşar—Soveed Xolboon ... gojoohon bişe, ynge şi... oruulhan bişe johetoi ... işar xadaa, xaa xaana... bterze oroxo zuuraa, ... ei xilehee xolo saaşaa ... eze orood, kapitalizmda ... yseze temesel jabuulza ... xynyydii bultiinь, uşar ... nedexe xynyydii bultii... ningee tala teeşe tataza ... baina. (Nerjeme aplodes...).

...aabriiin revoliyyciin ... jixe xysenь ba ulas xoo... n udxaşanaranь jyyb ... : tere bolbol mylzegşe... ralaltahaa ba kapitaal... pomeeşeguudta bogool ... azal xexe jabadalhaa be... leelxe tuxai azalşan ara... soogoo bodozo jabahan ... bodol goridolii beje... ygebe. Myn tere bol... n tyreltenei erxim hain ... xeden olon yje soo jyyn ... bodozo goridozo jabahan ... iii bahal bejelyylze ...

...ie eere" geze nereldeg ... boltor negexen mingan ... gerəə bişe, „Şine eeriin" ... ainee yşəə ylyy ynge... baixada, odool tiixede, ... oloxo, revoliycioonno ... zaaca oldozo, terenь ... alda esergyy, pomeeşeg ... yrzyinerei zasagta eser... alin baildaanda azalşan ... i xytelbe. 1917 ondo xy... erişen bolbol tariaaşantai ... a, eehedingee dariagşa... i butasoxizo haigaad, za... gartaa abza ma... orondo proletaariiin dik... urii togtoobo.

...nxa tyryyn bolhon byxe ... ein imperialiis dain sereg ... ol socialiis revoliyyce bol... jabadalii tyrgedxehen ... a. Tere dain bolbol gan... Rosiiin xydelmerişen ba ... d niitii zebyyseterenь tu... agaad baigaa bişe, gexe zuuraa, byxe delxein kapitaliizmiin egeen hulabtar zvenoonь tere sagta xuuşan xaanta zasagta, byrzyi-pomeeşeguudai Rosiii baigaa xajam. Nygee talahaa, byxe delxei deere egeen revoliycioonno anginь manai oronoi xydelmerişen angi baiza, aguu jixe Leeninei xytelberi doro bolьşeviig paarti bii bolgobo. (Aplodesmeent).

Yni udaan unzagairhan imperaliis dain bolbol exin tyryylen xaanta zasagii xosoroo xo jabadalda xyrgebe. Tere dain bolbol xysed hyidxel handaral bolxo ajuul gyrende yzegdexe boltor Rosiiin xysii eseeze dajaaza muuduulaa hen. Byxii arad bygedəərəə ebtei bolxii, zabharalalga xexii erize baigaa. Zasagii bariza bai han bygeed, Rosiiin byrzyi nerhee ba Aangli—Fraanciin imperaliistnarhaa demzeergetei baihan kadeetuud, minşeviigyyd, eseernyyd bolbol „jyynş bolog" dain seregii yrgelzelxe geze ulildaza barxiraldaza baigaa. Ene zasag bolbol kapitaliizmii ba byrzyi angiiin orollon ezerxexe baidalii bailgaxa geze bodohon baina. Olon milioon tariaaşan bolbol pomeeşeguudai gazariinь eeriingee garta şilzyylen oruulxiin tulada, xaanta zasagii unagaahan baihaniii tere zasag toodoggyi baigaa. Tariaaşanda gazar ygexiin orondo, kadeed — eseer—minşeviigyydei zasag bolbol tedeeniii xoohon aman ygeer mexelze baiba. Xydelmerişenei ba myn goorodoiş bişe bişe azalşa zonoi baidal yder jirexe byri muudaza baixada, Keerenskiin zasag bolbol tere baidalii eerəə xubilgaza şadaxagyi baihanaa ulambyri eli bolgozo baihan. Byrzyaazno zasagii unagaaxa tuxai asuudal seb sexe tabigdaa. Tiixedenь bolьşeviig paarti bolbol revoliyyciin zam deere garxiin uriaal xeze, xydelmerişen ba ygeitei jaduu tariaaşanda xan dahan baina, tere revoliyyce bolbol Leeninei xelehe er xadaa:

„mylzegşedii diileze ilalta olgoxo, tariaaşanda gazar ygexe, arad bygedede eb olgoxo, byxedelxein socialiis proletariaadai ilalta tygelder revoliyyce teeşe ynen sexe zamiinь neexe baina".

Oktiaabriiin vostaani bolxiin urda tee, Leenin bolbol revoliyyciin ug zoriltii ligeze xelee hen. Ene zoriltonuud bolbol manai revoliyycii bişe bişe revoliyycenyydtei adali bişe bolgoo.

Byxii dotoodiin ba gadaa halan xamaza xajaxa geze xododoo zoridog baigaa, gansaxan poliitikan erxii ezemdexe bişe, myn ali byxii mylzeltii ba ali byxii darlaltii xezee byxendenь halgaza duuhaxiin tulada, oroilon ezerxeze baigaa anginuud, azalşaniii mylzegşed ba daralagşad byxenei garhaa gyrenei udaridalga geeşii buliaaza abxa geze zoridog baigaa. Aguu jixe revoliyycenyyd bolbol ene xuuşan mylzegşedei gyrenei aparaadii ebdexe geze zoridog le baigaa, gebeş mynee xyrter tereeniii zaxadanь gartar xyseldyylze şadadaggyi baihan jym. Teed, ene Rosiii bolbol eeriingee azaxuin ba poliitikan baidalai onso eere baihan baidal deerehee, gyrenei udaridalgii azalşanai eehediinь garta şilzyylen oruulxa gehen tereeniii egeen tyryyn xyseldyyibe geeşe. Mynee bidener, istoriiis xuuşan ongi nabtahanhaa seberlegdehen zam deere socialiis bylgemei ton jixe xyşetei, haruul haixan baişan baiguulxabdi, ali byxii mylzelte, xyserxelge ba bogoolşolgohoo gazarii seberlexe geze revoliyyciin zorigoor bii bolhon gyrenei zasag bolbol istooridoyzegdeegyi, şine tiipteigeer baiguulagdaza bainal" (Nerjeme aplodesmeent).

Leeninei xelehen ede ygenyyd soo byxii bişe revoliyy cenyydhee manai revoliyyce erii ondoo iigaatai baihanь zaagdahan baina.

Azalşanai garta zasaganь abtaza, bogonixon sag soo amzaltatai baihan Pariziin Komuunii xerbee gargaad xelexe boloo haa, byxii bişe revoliyycenyyd bolbol h..in gexe deel, poliitikan erxii zarim talaar yrgedxexehee ba azalşanai baidalii oiro zuura xyngedxexehee saaşa oşoogyi jym. Ede byxii revoliyycenyyd bolbol zasagaa azalşan aradi, mylzegşedei ba daralagşadai garta yldeedeg baigaa. Zasagaa barixadaa nege mylsegşenь uygeedee helgeed le, xyndetei jambatai anginuud eeriingee oroilon ezerxexe baidalhaa jyge xahagdaagyi. Ede byxii revoliyycenyyd bolzo baixada, byrzyiner bolbol eehediingee byrzyaazno diktatuurii, eeriingee zasagii tere xebeerenь bailgaza şadadag haihan.

Ede bygede bolbol byrzyaazno revoliyycenyydte xamaadalsahan azalşanai duriinь eliteer gutaangyi baiza şadaxagyi baigaa. Azalşan xadaa bajan angiiin zasagai darlaltahaa odool multarxa gehen eehediingee zoriltotoigoor xyselteigeer ha naidabaritaigaar tere revoliyycede xabaadalsahan baigaa Gebeş, byxii byrzyaazno revoliyycenyyd bolbol tede xyselengyyd ba naidabarinuudanь, xuuli zasagaa eehedtee yldeegeed baihan mylzegşe angiiin zyrişelgeer butasoxigdozo hal xa jabadalda xyrgedeg baiba. Arad zon bejee xangaagyi eehediingee zoriltodo xyreegyi jabadalaar ede byxii revoliyycenyyd tiigeed le dyyrdeg baigaa. Ene bolbol zon niitiin dunda revoliyycede duraa gutaza zebyyse xe, azalşan xadaa eehediingee xysende naidaxagyi hanal tyryylze baihan, terenь daralagşa angida tuha xyrgeze baiba.

Urdiin xuuşan revoliyycenyydnee, byrzyaazno tiipiin revoliyycehee şine, socialiis tiipiin revoliyycede şilzexe byxe delxein tyyxete erjelte bolbol 1917 onoi Oktiaabrьda bolhon baina. Istoorido egeen tyryyşiinxlee mylzegşedei zasagii unagaaza, xydelmerişen angiiin diktatuura ilaza garaad, gyrenei udaridalga azalşanai garta oroo. Darlagdaza ba mylzegdeze bogool baihanaa, azalşan bolbol erxetei syleetei ulad boolzo, eeriingee xuui zajaajii medeze şadaxa xysed ezed boloo. Xydelmerişen ba azalşa tariaaşan bolbol zasagaa bariaad baixadaa xalşan geze hanahan tere johoor azabaidalaa tyxieerxe arga egeen tyryyşiinxlee olhon baina. Yndehen asuudalaa, xuu i zasag tuxai asuudalaa şiidxeed baixadaa, xydelmerişen angi bolbol tariaaşantaigaa xamta, şine azabaidalaa exilze, „socialiis bylgemei haruul haixan baişangai" barilgada oroo belei.

Oktiaabriiin revoliyyciin ilaltaar azalşanai ba xyn tyreltenei byxii erxim tyleelegşedei meçtaa xyseldehen baina. Ene saghaa, ton xarşa priincib deere yndehelegdehen, xojor delxein myriiseen, şine bylgemei xuuşantai myriiseen, socialiizm ba kapitaliizmai myriiseen exilehen jym. Byxii oronuuddaxi anxaralga ene myriiseen teeşe xanduulagdahan baina.

Xezee yiledberiiin byxii xeregsel xyrengo kapitaliistnarta, bajaşuulda xamaadaxa baihan deerehee xuuşan bylgemei yndehe huuri bolbol xubiiin ymse baigaa. Eneen deere, kapitaalai xyse şadal deere kapitaliistnarai zasag togtozo baihan geeşe. Soveed zasag bolbol azaxuin socialiis sisteemii ba socialiis ymsii togtoon baiguulxa zuuraa, azaxuin kapitaliis sisteemii usadxahan ba yiled beriiin xeregsel xyrenge ba zer zebsegii ezemdexe xubiiin ymsii boliuulhan baina. Yiledberiiin zer zebseg ba xeregsel xyrenge bolbol ali socialiis gyrende gy, ali manai socialiis kolxoozuud ba koperaacada xamaatai boloo. Eneenei aliş uşartanь haa tere yiledberiiin zer zebseg ba xeregsel xyrenge bolbol zarim xedii niuurnuudai bişeneigee xyse xylehen deere zeerizexiin intereeste bişe, xarin aradai intereeste, azalşanai intereeste aşag yrejee ygedeg boloo. Ene xadaa bişiixan xubilalta bise, xarin bylgemii ug yndeheerenь şinedxen zoxioonon ba tereenei ekonoomikan yndehe huuriii ug yndeheerenь şinedxen baiguulhan jabadal myn.

(Yrgelzelelenь 2-doxi niuurat)

VERXOOVNO SOVEEDAI HUNGALTIIN URDA TEE

Buriaad-Mongol ASSR-ei ookrugai hunguuliiin komiisanuudta

Dooro garaa tabihan bi bolbol, BMASSR-ei xeden olon yiledberiiin oronuud, kolxoozuudhaa ba xeden hunguuliiin ookruguudhaa, hungaltiin urda teexi zybleenyyd deere namaiji SSSR-ei Verxoovno Soveedai deputaadai kandidaad bolgon debsyylhen tuxai medeeşelnyydii abhan bainab.

Bi ene ynder etigel naidabariiin tylee, miniii kandidatuurii oruulhan byxii nyxedyyd—hungagşadta gynzegii bajar xyrgeneb.

Xuuliiin johoor bi xadaa gansal hunguuliiin ookrug soo ballotiirovalagdaxa baihan deerehee, komuniist bolxo tuladaa, bi bolbol zaabarinuudii erixe BK (b) P-iin Buriaad-Mongol Mozkoomdo xandahan bainab geze medyylxii şuxala deere toolonob. BK (b) P-iin Mozkoom bolbol, eeriingee kandidatuurii busa ookruguudhaa xuulan abza, Xolboonoi Soveedta hungaxa Ulaan-Ydiin goorodoi hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxiin zaabari namada ygehen baina.

Tusxaita hunguuliiin komiisanuud bolbol, miniii ene medyylgii mederemzedee abza deputaaduudai kandidaaduudii dansalalgada eneeniii dokymeent bolgon xaraza yzexii guinab.

S. IGNAATЬJEV.

▽ ▽ ▽

XOLBOONOI SOVEEDTA HUNGAXA ULAAN-YDIIN OOKRUGAI HUNGUULIIIN KOMIISADA BA YNDEHETENEI SOVEEDTA HUNGAXA—TYNXENEI, TARBAGATAIN, BARGAZANAI, XIAAGTIIN BA ULAAN-YDE GOORODOI OOKRUGAI HUNGUULIIIN KOMIISANUUDTA

Xeden olon azyiledberi, albangazarnuud ba kolxoozuudai hunguuliiin urda teexi suglaanuud, myn tereenşelen ookruguudai hunguuliiin urda teexi zybleenyyd SSSR-ei Verxoovno Soveedai deputaadta bidenerei kandidatuurii debzyylhen baina.

Bidener bolbol etigel naidabariiin tylee, manai kandidaaduudii oruulhan nyxedte gynzegii bajar xyrgenebdi. Xuuliiin johoor, bidenerei xen negen xadaa miil gansal hunguuliiin ookrug soo ballotiirovalagdaxa baihan deerehee, komuniistnuud bolxo tuladaa, bidener bolbol eehediingee kandidatuurii busa ookruguudhaa xuulan abxa ba Ivanoov S.M.—Xolboonoi Soveedta hungaxa Ulaan-Ydiin xydeeget № 327 ookrugta ballotiirovaluulxa, Belьgaajev G.C.—Yndehetenei Soveedta hungaxa Jaruuntiin № 315 hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxa gehen zaabarinuudii BK(b) P-iin Buriaad-Mongol mozkoomhoo abhan bainabdi.

Tusxaita hunguuliiin komiisanuud manai ene medyylgii mederemzedee abza ba deputaadnarai kandidaaduudai dansalalgada eneeniii dokymeent bolgon xaraza yzexii guinabdi.

S. IVANOOV G. BELЬGAAJEV.

Soveed Xolboonoi Geroi M. V. Vodopьjaanovii Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaвa

Xolboonoi Soveedta hungaxa hungaltiintalaar Lipeeckiin hunguuliiin ookrugai (Voroonezhiin moзo) hunguuliiin komiisiin zasedaani bolbo.

Komiisi bolbol „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 61 zyilei yndeheer,—1899 ondo tyrehen—BK(b) P-iin geşyyn—Glavsevmorpytiin liöödçig—Moskvaa goorodto baidag,—nyxer Vodopьjaanovai kandidatuurii Lipeeckiin hunguuliiin ookrug deere ballotiirovalxiin tulada dansalaba.

▽ ▽ ▽

Kazaanskiin hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisa O. J. Şmiidtiin kandidatuurii dansalaвa

RSFSR-hee Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin Kazaanskiin hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisa bolbol—1891 ondo tyrehen — BK(b) Paartiiin geşyyn—1919 onhoo Moskvaada baidag — Glavsevmorpytiin naçaalьnig—Soveed Xolboonoi Geroi—nyxer Otto Jyylьjevç Şmiidtiin kandidatuurii Kazaanskiin hunguuliiin ookrug deere RSFSR-hee Yndehetenei Soveedta ballotiirovalxiin tulada dansalaxa geze togtoobo.

▽ ▽ ▽

Soveed Xolboonoi Geroi V. P. Çkaalovii Yndehetenei Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaвa

Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin Goorьkovskiin hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisiin (RSFSR) bolbol, Goorьkovskiin hunguuliiin ookrugai 45 yiledberiiin oronuud ba 614 kolxoozuud ba ulaansregşedei xehegyydei bygediin suglaanuudai SSSR-ei Verxoovno Soveedai Yndehetenei Soveedta oruulhan, — 1904 ondo tyrehen—1936 onhoo BK(b)P-iin geşyyn—turşalgaşa liöödç g—Soveed Xolboonoi Geroi—polkoovnig Valeeri Paavloviç Çkaalovai kandidatuurii Goorьkovskiin hunguuliiin ookrug deere ballotiirovalxiin tulada, „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60 zyilei yndeheer dansalaxa geze togtoobo.

▽ ▽ ▽

Hunguuliiin beledxelei xroonika

Nojaabriiin 1-ei yder Selengiin aimagai Staalinai neremzete kolxoozoi geşyydei xamtiin suglaan deere SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltatai jixe yrgeneer tanilsaza, nyxer Staalinai kandidatuurii negen duugaar halşaaba.

* * *

Myn ene suglaan deere, Selengiin aimagta baigaa „xambiin xyriee" dasaniii xaaxa geze togtoogood, BMASSR-ei CGK-ta zuurşalga xebe.

—Aradai daisad, byrzyaazno-nacionaliistnuud, japoon neemecei şpioonuudai tyşeze baihan uurxainь—ene xambiin dasan baigaa,—geze 72 nahatai kolxoozniq Zigmedei Togootoi xelebe.

D.

OKTIAABRIIIN REVOLIYYCIIN XORINZILEI OIDO

1937 onôi nojaabriiin 6-ai yder Jixe teaatrta bolhon bajarai zasedaani deere

nyxer V. M. MOOLOTOVAI xelehen elidxel

(YRGELZELEL. Exinь 1-dexi niuurta)

Gazarii ezemdexe xubiiin ymsii boliuulhan, faabrig ba zavooduudii ezemdexe xubiiin ymsii boliuulhan, tymer zam ba gooroduudta bairiin gernyydii ezemdexe xubiiin ymsii boliuulhan jabadal ba ene tyrelei bişeşji xemzeenyyd bolbol manai orondo kapitaliis anginuudii ba byxii parazii, azal xedeggyi elemeentnyydii byrin tyges usadxaxa jabadalda xyrgebe. Manaida kapitaliistnarş, pomeeşçiguudş, kulaaguudş, kypeecyydş, aradai bişe xynei xyzyyn deere amidaran baigşad ugta ygei boloo. Manai xuuli zuramuud tedenei baixii ba jamar nege paraziiduudai şineer yzegden bii bolxii tabixaa boloo. Manai niitiin baidal zuram bolbol azalşanai Soveeduudaar damzuulan oronoo xytelen baigaa ba eeriingee şine azahuudal baiguulza baigaa xydelmerişen ba tariaaşanai ebte xarilsaan deere yndehelegdene.

Oktiaabriiin revoliyyciin gol zorilgonuudanь eneenoe baina bişe gy. Taaxa taamaggyi eneende baina. Ilmede, xydelmerişen angi bolbol, azalşa tariaaşadtai xamta, eeriingee garta zasagii abaad, Oktiaabriiin revoliyyciin gol zorilgonuudii bejelyylen gyisedxexiin tulada tereenee ynexeeree xereglehen baina şuu. Ene zorilgonuud xadaa jamar aixabtar jixenyyd amzaltanuudtaigaar bejelyylen gyisedxegdehen bainab, bideneer dailagdan oldood baihan jyymen, tiigeed mynee manai yndeben xuulida bişegdeed baihan,—ede bygeden tuxai, Soveed Xolboonoor abtahan Staalin Konstituuca bolbol prostoi aad, gal dylete eli todo ygenyydeer xeleze baina. (Aplodismeent). Staalin Konstituuca bolbol Oktiaabriiin revoliyyciin ilaltata amzalta tuxai, manai revoliyyce xadaa eeriingee gol zorilgii xeregdeerenь tuilahan ba şinenyyd aguu jixe dabaltanuud teeşe eerteo zam seberlehen tuxai xeleze baina.

Eneen deerehee Oktiaabriiin revoliyyciin ba tereegeer baiguulagdahan şine baidal zuramai ulasxoorondiin udxaşanar urgahan baina.

Şine baidal zuramai yndehe huuri bolbol gyrenei ypravleenida azalşa oloniitiin xabaadalsadag jabadal bolno. Eneengyigeer Soveed zasagai jamarş amzaltanuud tuxai duugarxa yge baixa ygei hen. Gansaxan le, manai orondo proletariaadai diktatuuriin ilahan ba ton deede demokratiizmai, gyrenei ypravleenida byxii azalşanai xabaadalsaxa xizaargyi arganuudii neehen socialiis demokratiizmai bejelyylegdehenei aşaar, gansaxan eneenei aşaar soveed gyren azatyren baina, xelberilgyi bexizen baina. (Aplodismeent).

Ene demokratiizm bolbol byrzyaazno gyrenyydei demokratiizmda adali bişe. Xen eneeniii oilgoogyib, tere—socialiist bişe, proletaariiin revoliycioneerş bişe, tere xyn azalşaniii kapitaalai daralaltahaa syleelxe jabadalai jyyme medexe stroomilig baiza şadaxagyi.

Demokratiis tiilpei byrzyaazno gyrenyydte graazdanuudai erxiin formaalьno tegşedxelgii tunxaglan sonosxodog baibaş, zygeer tedeneinь zarimanь mylzegdegşed ba daralagdagşad zandaa tere şigeeree yldedeg baixadanь, xarin nygeedyylenь—eeriingee aradii mylzegşed ba daralagşad zandaa yldedeg baina! Byri ton demokratiis byrzyaazno orondoş xadaa azalşanai tula demokraati bolbol uitan raamkaar xizaarlagdangi bygeed, enenь negentaa mylzegşe anginuudai ezerxeg baidalii ebdedeggyi xadanь tesegdedeg baina. Byrzyaazno oronuudta ezerxeg baidalai gospodaanar demokratiizmii eehediingee intereeste xeregledeg baixadanь, azalşanai poliitikan erxiin jamarbaa yrgedelge bolbol ysed esergyyselgetei myrgeldeşdeg baixa jym.

Manai baidal zuram ondoo jyymen deere yndehelegdeben baina. Gyrenei ypravleenida azalşanai ulam aktiivnaar ba ulam ali byxii talaaranь xabaadalsaxa byri, manai baidal zuram ulam bexi bolno.

Bidener azalşanai demokratiizmai ali byxii talaaraa xygzeltiin pooçva deere zogson bainabdi, bidener gyrenei xeregyydte ba byxii manai niitiin azahuudalda azalşanai xabaadalgii byxii xemzeegeerenь şangadxaxa zamaar jabanabdi gehen şine elirxeelelgii Staalin Konstituuca ygebe. Manai baidal zuramai demokratiizm bolbol Soveed Xolboonoi byxii graazdanuudai tula hunguuliin erxenyydte jamarbaa xizaarlalganuudii gansaxan zailuulhaar, emegteişyydei eregteinertei gansaxan dyyren adali erxetei bolhoor, SSSR-ei byxii araduudai gansaxan dyyren adali erxetei bolhon ba geegdehen yndehetende gyrenei xysetei tyhalamza ygeigeer xarakterizovaalagdana bişe xajam. Manai baidal zuramai demokratiizm bolbol, tereenhee gadana, azal xexe erxe, amaraxa erxe, byxii azalşanda deede erdemde xyrter hurxa tyleehegyigeer erdemde hurxiin erxe meteşelen, azalşanai ilmenyyd erxenyyd tuxai manai Koutituuciin xeleze baihan, eneegeer baha xarakterizovaalagdaxa baina. (Aplodismeent)

Eneende adaliş jyymen tuxai byrzyaazno gyrenyydei konstituucanuud, tedenhee ton demokraadlig geigdedejiinş oruulalsaad baibal, medexegyi baina. Gansaxan Staalin Konstituuca, ilahan socialiizmai Konstituuca, socialiis demokratiizmai Konstituuca azalşanai ilmenyyd erxenyyd tuxai xelene. (Aplodismeent).

Gansaxan Konstituuciil xaraad baingyi, prostoi faaktnuudii abagtii. Azalai prostoi xynyydtei, ygeiş haa faabrig zavood, kolxoozuudai staxaanovşad geze bidener xeniii nereldeg biibdı, tedentei niitiin xarilsaanaiş faaktii abagtii. Manai oron dotor yiledberi deeree xydelmeriiin hain zişee ygehen eregtei ba emegtei prostoi xydelmerişed, eregtei ba emegtei prostoi kolxooznuud bygedeniitede medegdexe bolzo, xyndii oldog baina. Ysegelder xendeş medegdexegyi baihan prostoi xydelmerişed ba tariaaşadhaa garhan staxaanovşad bolbol, faabrigtagy, ali ondoe niitiin azaxui deere tedener gansaxan azalai hain zişee ygeheneigee tulada eliiin eli nere aldarnuudtai, aradai inaguud boldog ene uşar jamar orondo baiza bolomoor be? (Aplodismeent). Eneende jamar nege adali zyil bolbol, byrzyaazno oronuudta, xydelmerişenei eeriinь azalaar jyrdee xenş interesovaalxagyi, tiixede ezeniinь, tereneI tulada xydelmerişen xydelmerileIdeg baixadanь, ene azalhaa abtaxa gansaxan oroşo olzoor interesovaalan baidag, tende baiza boloItoi aal.

Azalai prostoi xynyyd eeriingee hain xydelmeriiin tylee byxii aradta eli medegdexe boldog, iime baidal negeş byrzyaazno gyrende baiza bolomoor geze hanaza boloşogyi. Tiixedenь ene bolbol manaida jyriin yzegdel bolzo oroo. Ene bolbol nauuka ba iskyysstviin xynyydte haadgyigeer, azaxui ba kylьtyyrii baiguulagşadta myn haadgyigeer bolzo baihaniinь bidener bygedende eli şuu. Manai baiguulgiin byxii halbarinuudai ba jauza byriin zoxiool tvoorçestviin jabuulgiin jixexen uragşatai tyleelegşed, byxii manai azalşa intelligeence bolbol bylgemei anxaralgaar ba gyrenei aktiivno uha yzyylelgeer xyriceleğdehen baina. Manai xytelberilegşed bolbol aradai tula xydelmerileze, xeregei tere ene halbariii ynen zyrxenhee xytelberileze baigaa xadaa, eneen tuxai nyxer Staalinai zaahanai johoor, „aradai naidabari ba inaglalgii xereglexe byrin yndehetei baina". (Aplodismeent). Azalşadanь zasagaa bariza baihan, bylgem dotorxi xyndete huurinь azalşa xynde xamaadaxa, iime baidal zuram bolbol byxii oronuudai azalşanai baişaan dagalgii bejedee xandnulangyi baiza şadaxagyi şuu. Şine Soveed baidal zuramai ulasxoorondiin udxaşanar manai xarahaar baitar urgana.

Saaşaa. Ulasxoorondiin xarilsaanuudta soveed gyrenei yyrge eli beze daa. Araduudai aguu jixe eb negedel deere yndehelegdehen, SSSR bolbol jixiin jixe ulasxoorondiin sobiitinuudta bişe gyrenyydei dunda tusagaar baidal ezeldeg baina.

Eehediingee demokratiis erxe ba syleegei tylee temeseze baigaa Ispaaniiin aradta Soveed Xolboonoi jamaraar xandaza baihan poziiciin tuxai xelexede xysed xyrexe baina. Soveed Xolboon bolbol respyybliken Ispaanida eeriingee haişaan xandaza baihaniii niuuxagyihee baitagai, xarin Ispaaniiin demokraad respyybliiin xeregii eertee dyte xereg, byxe progressiivna xyn tyreltenei xereg geze toolodogoo eli medyyledeg baina. (Aplodismeentnuud. „Vivaat kamraad Staalin" geze xaşxarana. Nerjeme aplodismeentnuud. „Respyybliken ispaani mandatugai!, „Uraa" geze xaşxaraan bolno.) Demokratiis oron geze bejee deere yrgeze tooloxo durata gyrenyydei zasagai gazarnuud xadaa ispaaniiin demokratiiji demnelsexe ene ynen sexe poziicahaa ali tuxai xelo bainab

Ali, Kitadta bolzo baigaa sobiitii abza yzegtii. Soveed Xolboon xadaa Kitad aradta haişaan bajasaxa ba japoonei agreesida eeree jamaraar xandaxa baihanaa beje bejedee iobtolsoxogyin Soveed—kitadai paakt batalaza ilodxen medyylhen baina geeşe. (Aplodismeentnuud). Zygeer, kitadtu esergyy,. yzegdee duuldaagyi agreesada busad gyrenyydei esergyysexe negeş alxam xehenь yşee medegdenegyi. Ende, Soveed Xolboon xadaa olon derzaavanuudai xoorhoo eeriingee tusxai poziicooroo, eeriingee ynen sexe xandalgaaraa, xariin gyrenei agreesida debtolegdon baigaa aradta yzyyldeg xaluun simpaatiaaraa onso ilgarna. (Aplodismeentnuud)

Soveed Xolboonoi ulasxoorondiin poliitika xadaa ede byxii zilnyydte xubilaltagyi baigaa. Eb nairamdalai taliiedii ynen sexe ba xelberiltegyigeer bariza baigşadii sexe zaaza xenş xeleze şadaxagyi. Ulasxoorondiin eb nairamdalai xandalgii byxedelxei ermelzexe ba eb nairamdalai poliitikii xelberiltegyigeer bejelyylen jabuulxa xeregte manai pronoi eehediingee xysende naidaxa jabadal myn bolno. (Aplodismeentnuud). Manaida aradai azaxuin xelberiltegyi urgaza, kylьtyyrne baiguulalta xelberiltegyi debzeze baina, tiin bidende gadaadiin avantiuurada oroxoda jabadal jaabalş xereggyi. Xerbee tedenei xyldooguur iitereenosozo baigaa haanь eneegeer busaduud azallag. (Enieeden aplodismeentnuud). Zygeer, bide bolbol Ulaan Aarmi ba tereenei xyse şadal tuxai oroldonobdi (nerj me aplodismeentnuud), ilangajaa faşiistnuudai zyghee avantiuura bolzo bolxo baihan tuxai bide martanagyibdi.

SSSR-ei ulasxoorondiin udxa şanar bolbol mynee jyyn deere xaragdanab, ene xadaa busad oronuudai azalşan aradai hanaa tamir ba uxaa mederelde şingeze baigaa Soveed Xolboonoi tuxai poliitikan nyleen bolbol ton şuxala zyiliin bolnob.

Xerbee urdanai revoliyycenyyd azalşan aradta revoliycioonno temeselde şaraa buuraxa hanal tyryylexe-eehediingee xysende etigexegyi jabadal gargaxa baigaa xadaanь, mynee manai revoliyyce ba tereenei aldarta xorin zil ton ondoo nyleetei baina. Mynee kapitaliistan ba pomeeşiguudgyigeer azalşan arad baiza şadaxa ba azalşan aradai zasag xadaa manai yjiin aguu jixe xysen geeşe geze elidxeheneI xeregş ygei baina. (Aplodismeentnuud). Eneende hezeg tyregşed baigaa haa mynee şine baiguulaltii, ba tereenei Soveed zasag doro tuilahan amzaltanuudii eeriingee garaar bariza yzexede bolxo baina. Azalşan aradai zasagai xetiin foormo oldood. tereenei socialiis udxaşanaranь eliryylegdeed baina. Byrzyaazna revoliyycenyyd xadaa, azalşan aradai eeriingee xysende etigexe ygei bolgoxiin tula nelieed jixexen jyyme xehen baina. Zygeer, Oktiaabriiin revoliyyce ba manai Soveed baiguulalta xadaa ene etigexegyi jabadalii butasoxizo azalşan aradai hanal bodolii byxii delxei deere ulamaar yrgexiin tula baga bişe jyyme ygeeş geeşe aal geze asuuxa bainabdi.

Zarimdaa, kapitaliizmiin pleenhee multarxiin tula temesexe jabadalda azalşan aradai xysen baga şingi yzegdezeş boloo johotoI. Iimenyyd, eehediingee xysende etigexegyi hanal bodol tyryylxiin tula, byrzyiner xadaa ali byxii argaxurgii bederedeg baihan ba eneenei tula karmaandaa xuurmaa: socialiistiin bilieedtei „socialiistnarai" ali byxii tuhalamzii zylieedeg baigaa.

Gexiin xamta, byxe xereg xadaa azalşanai xysenei dutamagta bişe baigaa. Byxe xereg xadaa olon niitiin emxidxelge dutamag baihanhaa ba ton şuxalanь—angiin mederelei dutamag deerehee bolno.

Soveed Xolboon, tereenei aguu jixe socialiis amzaltanuud xadaa ene byxii xuuşanai hanal bodolnuudii taha sexizo, xydelmerişen ba tariaaşan arad niitede eeriingee xysende etigexe jabadalii d gadxaza baina. Boşog ygenyycii xelengyi. miin nege faakt hanuulja. Oktiaabriiin vosstaani boltor oroidoo xeden hara bolood baixada, Oktiaabriiin ilaltada etigexe xynyyd manai orondo olon baigaa hen gy? Tiimeş olon bişe. Tere geteer byxii baidal nelieed ulariaa. SSSR-dexi socialiizmiin ilaltanuud xadaa byxii delxein azalşan aradai dunda eehediingee xysende etigexegyi yndebii ygdelee geze xelehe neiş xereg ygei xa. Ene xadaa kapitaliizmiin darlaltahaa multarxa tuxai sedxeze baigaa azalşan aradai baidalii nelieed xyngedxeze ygene. Ene hanal bodol xadaa olon oronuudai azalşan aradai dunda jixe tyrgeneer delgerze baihanda tatagalzaxa jyymegyi. Azalşan aradai eehediingee xysen e etigexegyi jabadal mynee jixe le tyrgeneer balaza baina. „Darlagdagşad ba azalşan aradta eehediingee xysende etigexe jabadalii dagadxaxa ton şuxala" geze Oktiaabriiin urdaxi ydeinyydte bideniii Leeninei hurgahanii hanaad yzeje.

Oktiaabriiin revoliyyciin xojer arban zilei dyrşel deere olon milioon xydelmerişen ba tariaaşan şine jyymende jixe huraa, eeriingee xysende ondoogoor xandadag bolzo exilee, eeriingee ilaltiin bolomzodo etigexegyi xuuşanai hanal bodolhoo xagasadag boloo—egeel eneende gol şuxal. manai ilaltiin ulasxoorondii bodoto udxaşanar baina.

II. Kapitaliizmtai myriisoon

Manai orondoxi socialiizmiin amzaltanuudii oilgon abxiin tulada Soveed Xolboonii revoliyyciin urda teexi Rosiiitai zişeelen yzexe xeregtei. Manai oron jamar baigaa hem be, manai oron jamar boloob?

Revoliyyciin urda teexi Rosiida kapitaliistnuud ba pomeeşiguud bolbol, „Rosiiin tyryyşiin pomeeşig" geze aradai dunda nerlegdedeg xaan tyryytei, zasagii bariza baihan baina. Rosiii bolbol ton xozomdongi, gol tyleb gazartariaalangai azaltai oron baigaa. Azyiledberenь ton hulaxanaar xygzehen ba busa gyrenyydei azyiledberihee goritoixon xozomdolon baina. „Rosiii bolbol jaduuxan ba xaxadzerlig, argagyigeer xozomdongi, mynee nei yiledberiiin zebsegeer hyrideen gyisedxehen jabadai Aanglihaa dyrben xubi doro, Germaanihaa taban xubi doro, Ameerikahaa arban xubi doro, oron baigaa" geze tere yjiin Rosiii tuxai Leenin xelehei baina. Ilangajaa şuluu nyyrhen, neefti, rydaa, tymer, maşiina, xiimiiin produuktnuuo şingi, iime xeregtei produukca ygedeg xynde azyiledberi xozomdongi baigaa. Ylemzexen gazarai bajaligli muugaar yiledberilen bolbosoruuldag bai gaa. Eneenei xazuugaar azyiledberiiin ton jixe jixenyyd halbariiin ezedenь orosuud bişe. gadaadiin kapitaliistuud bai han baina. Eeriin faabrikanuud ba zavooduudta xereglegdexe xeregselnyydii jixenxidee xiliin saanahaa xudaldaza abtadag baigaa. Ede bygede xadaa oronoi azyiledberiiin xozomdongi baihii xaruulna.

Xydee huurinda pomeeşiguud ba kulaaguud, uriaadniguud ba zeemsk naçaalьniguud gyised ezerxeze baigaa. Leeninei xeleheer xelexede bidener ii meşyy baigaabdi:

> „Guşa mingan tomo pomeeşiguudta dala milioon desiatiina şaxuu gazartai ba arba milioon yrxete tariaaşanda myn le ene tuxai gazartai baigaa—kartiiniiin gol yndehen foon iime baigaa".

Xeden milioon tariaaşan oroiloo gazarşgyi ba tarilgaşgyi yldee hen. Jixenxi tariaaşan bolbol baga gazartaihaa jadadag baigaa. Xydee huurinai gurbanainь xojor xubinь ylesxelen ygiiteisyyd baigaa. Ygiiteisyyd ba dundaşadaltanai jixenxi maassanь eeriingee ba pomeeşiguudhaa areendaar abahan gazaraa modon anzahaa bygeed xuuşan ybegedei aragaar azalladag hen. Xydehuurinai olonxi gazarnuudta baarşina sisteeme, ondoogoor xelebel, pomeeşiguudai gazarii tedeenei jaduuxan zebsegeer tariaaşanai azaliaxa jabadal delgerhen baina.

Aradai azaxuiji handaraaı hyidxehen ba arad oloniitiii xynde xyşer baidalii tuild ni xyrgehen, imperaliis daina dyrbedexi zilde Oktiaabriiin revoliyyce bolhon baina. Eneen deere tere darildanь baha şine jadaral nemegdehen baina, uşaranь xadaa kapitaliistnuud ba pomeeşiguud bolbol gadaadiin interveentnyyde cemzelge doro bideniii olon zilei grazdaan dainda tatan oruulhan baina, ene dain bol myn gurban zilbee ylyy xen bolhon baina. Grazdaan dain bolbol tyrьbelgyi jixe xoxidol geegdelii bidenhee erihen baina. Grazdaan daina eseste azyiledberiiin, tymer zamai ba xydee azaxuin una han jabadal hyylşiingee tuilda xyrehen baigaa. Xydee azaxui bolbol dain seregei urda teexi produukciin gurbanainь miil xojor xubiii arai xan ygeze baigaa. Azyiledberi bolbol byri jixeer unahan ba 1920 ondo dainai urda teexi produukcahaa zurgaanainь nege xubihaa bagii ygehen baina.

Iime hyidxel butargalai bolhon yjede Soveed zasag bolbol aradai azaxuiji hergeen bodxooxo ba xydee azaxui, azyiledberi, traansport ba xudaldaaji eedelyylxe jabadalda exilze orohon baina Eneende olon zilnyyd xeregtei geze hanagdaxaar baigaa. Bolşeviguudai daisad bolbol jadaralanь bajarian xorolxozo baigaa. Teed, hyyl hyyldee jyy boloob gexede, manai oronoi azalşan ene zorilgii ton bogonixon bolzor soo ilalta tygeldereer şiidxeze şadahan baina.

Xerbee byxii xynde azyiledberiiin produukca 1913 ondo (1926—27 onoi sengeer) arba nege miliaard tyxerig baihanaa, 1920 ondo 1,7 miliaard tyxerig xyrter unahan ba ene 1937 ondo jire miliaard tyxerighee ylyy bolhon baina. Ene xadaa azyiledberiiin produukca bolbol seregei urda teexi xemzeede orxodoo nai nan xubihaa jixe bolhon baina. Eneen deere, yşee negii nemegtii—dain seregei urda teexi yjiin azyiledberiin produukcii miil 1926 ondo xysenen bainabdi. Eneegeer xadaa dain seregei urda teexi yjiin azyiledberiiin produukcii naiman xubihaa ylyy daxin jixe bolgohon jabadai gansal hyyişiin arba negen zil soo bolhon baina. Azyiledberiin byxii halbarinuud deerexi xydelmeri mynee yjede xysed aixasaaraa delgeryylen jabuulagdanxai. Olonxi halbarinuudta mynee nei tyryy teexnikiin yndehe huuri deere yndehee[…]enş şinedxen baiguulxa jabadal xegdehen baina. Olon tomo azyiledberiin halba[…]rinuud şineer baiguulagdanxai: maşiina baiguulalgiin, xi[…]miin, metallyyrgiiin g. m. revoliyyciin urda teexi Rosiiin azyiledberi bolbol busa oronuudai dunda tabadai huurida, Jevroopodo—dyrbedexi huurida baihan baina. Mynee gansal Ameerikiin Xolbooto Ştaaduud bolbol azyiledberiin valovai produukciin talaar SSSR-hee urda jabana, SSSR-ei azyiledberi bolbol Jevroopodo tyryyşiin huurida garaa. (APLODISMEENT)

Xydelmerişenei aza baidal la erid xubilalta boloo. Yşee arban zilei saad tee 1 milioon xaxad xydelmerigyişyyd manai ende toologdozo baigaa. Mynee eneexen xeden zil bolood baixada, xydelmerigyişyyd ba xydelmerigyidexe jabadalş manaida ygei. Ene yjede Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudta 9-10 milioon xydelmerigyişyyd, Germaanida gurban milioonhoo ylyy xydelmerigyişyyd, Aanglida—xojor milioon xydelmerigyişyyd baina. Oktiaabriiin revoliyyciin 10-xi zilde Soveed zasag bolbol azyiledberiiin xydelmerişedii doloon çaasai xydelmeriin yderte oruulxii sonosxon baigaa, ene togtoomzo bolbol bodoto baidal deerenь jabuulagdahan baina, gexiin xamta, gazar dorxi ba zarim negen xynde berxe busad xydelmerinyyd deere xydelmeriin yderei 6 çaas manai ende yrgelzedee baihan tuxai xeleltegşgyi baina. Negeş oron bol xydelmerişen bolbol kapitaliizmiin baigaa sagta iime bogonixon xydelmeriiin yderei tuxai hanaxa arganьgyi. Azyiledberide xydelze baihan xydelmerişenei too ba tedenei salin xylehen manai orondo xazaiitagyi urgaza baina. Xerbee 1928 ondo salin xylehene byxii foond naiman miliaard tyxerighee baaxan ylyy baihan aad, ene 1937 ondo 8[…] miliaardnaa ylyy bolhon gy[…]rba daxin jixe bolhon baina (APLODISMEENT).

Oktiaabriiin revoliyyciin xorinzilei oitoi daşaramduu[…]an, baga xylehe abdag xydelmerişenei salingii jixedxe[…]iin tuxai zasagai dekreet tolilogdohon baina, eneene[…]ylee ene zilei xojor harada[…] uu milioon tyxerig ba 193[…] ondo 600 milioon tyxerig ho[…]nologdohon baina geze taa[…]nar medenet. (APLODISMEENT). Gexiin xamta kapitaliizmiin byxii oronnuudta Germaanidaş, Itaalidaş, Japoondoş, Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudtaş, Aanglidaş xadaa hyylşiin zilnyydei torşo soo xydelmerişenei salin xylehen jixe bolhon bişe, xarin baga bolhon baina.

Ede bygede xadaa, Soveed Xolboonoi azyiledberiiin ysel tiin amzaltanuud ba myn socialiizmiin busa amzaltanuud bolbol xydelmerişen oloniitiin baidalii yndeheerenь halzaruulxa jabadalda xyrgeze baihan tuxai honoroor xeleze ygene geeşe.

Manai xydee azaxui deere teexnikedeş ba xeregii emxidxelgedeş johotoi revoliyyce boloo. Hyylşiin xedexen zile torşo soo xydee azaxui bolbol sovxoozuud ba kolxoozuudai yndehe huuri deere tomo socialiis azaxui bolzo şinedxen baiguulagdaa. Kolxoozoo baiguulalta esesleн ilaa. Maşiina traaktorai staancanuud bolbol, ysee xen kolxoozuudii oruulalsangyigeer byxii kolxoozuudii eehediingee maşinaar xargalzana. Kolxooz ba sovxoozuudai azaxuida baigaa traaktornuudai too 450 minga xyrehen ba tedenei xyse şadal naiman milioon morinoi xysenhee ylyy bolxo baina. Pooli deerexi kombaajnanuud 120 minganaa ylyy. Tereenhee gadana 120 minga xyrter açaanai maşiinanuud kolxoozuud ba sovxoozuudta xydelmerileze baina. Urdanь tariaaşanai garta baihan gazar deere, Soveed zasag bolbol, urdiin pomeeşiguud, hangai ba monastirьnuudai zuun tab[…]

(Yrgelzelelenь 3-daxi niuurta)

OKTIAABRIIIN REVOLIYYCIIN XORIN ZILEI OIDO

1937 onoi nojaabriiin 5-ai yder Jixe teaatrta bolhon bajarai zasedaani deere

Nyxer V. M. MOOLOTOVAI xelehen elidxel

(1 ba 2-doxi niuurai yrgelzelel)

milloon gektaar gazarii nemeze ygehen baina. Kolxooz ba sovxoozuudai pooliiin urgasa jixe bolzo baina. Ene zilde bidener bolbol doloon miliaard şaxuu pyyd tariaa xuriaaza abaabdi (APLODISMEENT), manai oron eneenhee urda iime urgasii yzeegyi baigaa. Xyben ba sviookliin urgasa byri jixe urgaa. Xydee azaxuin byxii froont deere urgasii deeşelyylxiin tylee, xydee azaxuin azalai yiledberiiin byteesii jixedxexiin tylee temesel jabaza baina.

Revoliyyciin urda teexi Rosiiido tariaaşan zonoi olonxinь ylesxelen ygeiteişyyd baigaa. Bidener bolbol arban zilei saad tee huurinai zonoi gurbanainь nege xubihaa dooşo bişenь ygeiteişyyd bolno geze toolodog baigaabdi. Mynee manai xydee huurinda ygeiteişyyl ygei baina. Ygeiteişyyd bolbol, huurinai byxii azalşantai xamta, şine, ynexeeree şanga şadaltai ba ynexeeree kylьtyyrne baidalii kolxoozuudta baiguulza baina. (APLODISMEENT).

Kolxoozoi tariaaşan tuxai soveed zasagai anxaral oroldolgo bolbol ene zilde abtahan xeden olon şine specialьna xemzee jabuulganuudhaa todorxoilogdoxo baina. Gyrende hy tuşaaxa jabadalhaa kolxozniguudii xyngelhen hajiin tuxaglalta tuxai xeleltegyi, ene zilde gyrende tariaa tuşaaxa ba MTS-ei xydelmeriiin natuur tylberiiin noormonuudii goritoigoor baga bolgog dohon baina. Ene noormonuudii baga bolgolgo bolbol yngerhen zileixide oroxodoo 20 proceenthee ylyy bolno. Yngeregşe zilde gyrenhee kolxoozuudta tuhalamza bolgon ygtehen tariaanai yriii xuulan boligogdohon baina. Tariaanai talaar olgogdohon ede byxii xyngeleltenyyd gansal ene zilde 600 milioon şaxuu pyyd tariaan bolhon ba enenь mynee kolxoozuud ba kolxoozniguudta yldeed baina. Tariaaşan zonoi amagalan baidal tuxai kapitaliis oronuudta ene metiin oroldolgo gargadag jyme geze bidener duulaagyibdi.

Xydelmerişen ba tariaaşan bolbol socializm ba kapitalizm xojoroi xoorondo bolzo baigaa myriiseendexi ynen bodoto baidal xenei talada bainab geze zişeeleed yzeg. Xydelmerişen ba tariaaşan bolbol eneenhee eehediingee tobşolonuudii gargag. Ene tobşolonuud bolbol kapitaliizmiin aşag tuhada bişe, zygeer manai baiguulaltiin aşag tuhada baixa johotoi. (APLODISMEENT).

Soveed Xolboonoi azaxuin byxii yseltii oron ulasaingaa aradai aşag olziin yselte deere xaraza bolxo baina. Xaanta Rossiiin arad zonoi arbanainь jyhen xubi baga zeeritei ba zeerigyi oloniite bolxo baihan ba edeenei garta aradai olziin dyrbeneinь nege xubi orodog baihan jym geze medeze baina. Ondoogoor xelebel, bajan şadalta xynvyd bolxo—xyn zonoi arbanainь nege xubi xadaa aradai olziin dyrbenei gurban xubiiji eehediingee xarmaanda oruuldag baigaa. Tereenhee xoişo baidal erid xubilaa. Mynee aradai byxii olzo azalşadai garta orono gebeş, socialiis azaxui deere xydelmerileze baigaa xydelmerişen, albaxaagşad ba tariaaşanai garta aradai olziin 99 proceentenь orodog ba azalşan ymseten ba koperaacada oroogyi ystaarьnuudai xubida aradai olziin miil nege xubinь xyrtedeg baina. Aradai olziin xemzeeji dain seregei urda teexi yjetei zişeeleed yzebel, ene zilde aradai olzo taba daxin jixe bolhon baina. Medexede xeregtei faaktnuud egeel ilmeşyy baina.

Manai oronoi kylьtyyrne yselte tuxai xedexen yge xeleje.

Byril haa şuxala toonuud iime baixa gebel. Byxii hurguulinuudta hurdag huragşadai byxii too 1914 ondo baima miilioon baihanaa yngeregşe zilde 38 milioon xyrter olon bolhon baina. Iime xadaa yseltenь 4, 7 daxin ylyy bolhon baina. Yzbeeg, Tadziig, Tyrkmeen, Kirgiiz metiin, iimenyyd respyyblikenyydte huragşadai too arbaaddaxin olon boloo. Deede hurguulinuudai huragşadai too taba daxin şaxuu olon boloo. Mynee exin hurguulinuud byxii bagaşuudii xabaaduulhan baina. Dunda hurguuliiin huragşadai too revoliyyciin urda teexihee 18 daxin olon boloo. Deede hurguuliiin huragşadai too taba daxin şaxuu nemee. Mynee manai deede hurguulinuudta 540 mingan stydeentnyyd huralsana. Jixe nahatanai niitebolbosorolei hurguulinuud yrgeneer delgerehen ba edeende jyhe milioon şaxuu xyn hurza baina. Deere zaagdahan 38 milioon huragşadhaa gaduur, xydelmerişen ba kolxozniguudai huraxa eldebiin specialьna kyyrsenyydte 6,3 milioon xyn hurhan ba hurguuliiin naha gyiseegyişyydei hurxa albangazarnuudta beledxelei hurguulii 4, 3 milioon xyyged hurza garhan baina.

Gazeetanuudai too, nom debter, xeblelge ba tedeenei tiraaz xeden daxin olon boloo. Ilangajaa yndehetenei xelenyyd deere gargagdadag gazeetanuud ba nom debternyydei tiraaz byri urgahan baina. Urdanь xynde berxe baidalda baihan yndehetenei kylьtyyriin johoto badaraltanь Soveed zasagai togtohonhoo xoişo exilhen baina. Manai gegeerelei gargaşanuudai yselte bolbol kylьtyyrne baiguulaltiin tyrьbelgyi xygzehen tuxai xaruulna. Hyylei arban zilei torşo soo gegeerelei gargaşanuud guşan gurba daxin jixe bolhon baigaa (APLODISMEENT) Gegeerelei gargaşa ene 1937 ondo 18 milliaard tyxerighee ylyy bolhon baina.

Byrzyaazin oronuud ede faaktnuudii arsaad yzeg (APLODISMEENT). Ede oronuudai negeniinş xadaa kylьtyyriin xeregii yseexen tediiş haa elieer haizaruulxa jabadalii ene toonuudta esergyy tabiza şadaxagyi, xarin hyylşiin arba—xorin zilei torşo soo eeriingee kylьtyyrne baiguulalta deere uragşaa bişe, xarin gedergee alxahan ulasuud yseen bişe oldoxo baixa.

Soveed baiguulaltiin ede amzaltanuud jyn deere yndehelhen be?

Oktiaabriiin revoliyyciin bişe byxii amzaltanuud jyn deere yndehelhen be, tereen deerel yndehelhen baina. Edener xadaa, egeel tyryyn, byxii socialiis baiguulaltiin xytelegşe bolьşeviiguudai paatiiin zyb poliitika deere yndehelhen baina. (APLODISMEENT). Socialiizmiin byxii amazaltanuud soo, manai byxii ilaltanuud soo leniniizmiin byxiiji ilagşa xyse şadalıj xaranabdi. (APLODISMEENT). Bidener bolbol leniniizmde ynen oata baihandaa ilaabdi. (APLODISMEENT) Nyxer Staalin bideniii eneende hurgaa hen, hurgazaş baina. (Taharaltagyi, nerjeme aplodismeent).

Oktiaabriiin vostaaniiin ydernyydte; imperialiis dainai gal dylenhee multaran garxa şuxala bolood baihan yjede; graz daan dainai yjede ba interveentnyydte zebsegte soxilto ygeze baigaa geroilig zilnyydte; bidenei şine reelьse deere garaad baixada, negte oroxo yjede; oron ulasai socialiis indyystriiin delgereze baihan yjede; tariaaşan zonoi kolektivizaaciin zam deere garza baigaa yjede; manai orondo socialiizmiin esesslen ilaban zilnyydte. Leenin—Staalinai paarti bolbol bideniii ilaltahaa ilalta teeşe zoloodoo:

Bidener bolbol jixe jixe berxeşeelnyydii yngergehen ba baga bişiin xahaltanuudii yzehen bainabdi. Bidener bolbol gansal eeriingee xysende nai daza, poziica poziicaaranь buhaan abxa johotoi baigaa hemdi. Manai byxii poliitikan zamii zaagşa odon xadaa, tariaaşan zontoi xolboo baiguulxa yndehe huuri deere proletaariiin diktatuurii bexizyylxe leeninei icei baigaa hen. Bidener bolbol 1921 ondo Leeninei xelehen iime aguu jixe zaxiaaji xododoo hanaza jabaabdi: „10-20 zil tariaaşantai zyb xarilsaatai baigaa haa delxein masştaab deere ilalta xangagdana (urgaza baigaa proletaariiin revoliyyciin udaaraaş xada), ygei haa, sagaan gvaardiiin terroorol 20-40 zilei zobolon geeşe".

Socialiis revoliyyce tuxai leeninei idieiji delgeryylxe jabadalda gabijaatai, Leeninei xeregii erximeer yrgelzelegşe—manai Staalin, manai byxii xeregii, manai byxii xydelmeriii xytelberilee, tiimel xadanь, bidener bolbol Leeninei ene zaxiaanuudii iime amzaltatai gaar bodoto baidal deerenь jabuulaabdi. (Taharaşagyi, nerjeme aplodismeent bolzo, bygede xvl deeree bodono. „Nyxer Staalin mandatugai!", „Uraa" geze abiaanuud garna).

Bidener bolbol revoliyyciin daisadtai, leniniizmiin daisadtai temesehen temeselde manai xeregei amzaltanuudii dailan oloobdi.

Paartida şurgan orohon Troocki, Riikov, Buxaarin, g. m. xarşa elemeentnyyd baeldebiin byrzyaazna xubilai tyregşed, provokaatornuud ba şpiooruud bolbol bideniii zyb şugamhaa xaliaaxiin tulada, proletaariiin tyryyşiin revoliyyciin berxeşeelnyydei urda paartiii kapituliaacada oruulxiin tulada ysed şanga ataakanuudii xehen baina. Gansal trockiistnuud bişe, myn ede byxii baruunaixid, zyyneixid zinoovьjevtan, buxaarintan ba bişe anti-leeninsk gryypexe nyyd bahal iimenyyd baigaa.

Egee tyryyn edeeniii bolьşeviiguudai zergehee xamuu raar xaman xajaxiin urda tee xeden zilei torşo soo paartiiin dunda ba xydelmerişen angiiin dunda tuilai jixe oilguulaltiin xydelmeri jabuulxa, byrzyinerei ede byxii ageentnuudii manai zergehee seberlexe, paartin negedelii saxixiin tulada, baga bişiin xemzeenyydii abxa xeregtei bolhon baina. Ene metiin xarşa elemeentnyyd paartida yseen bişe orood baihaniii, edeenei zarimaniinь xaanai saxiuulaar ba myn gadaadiin razveedkanuudaar manai organizaacada sexe elьgeegdehen baihaniii revolyyce xaruulhan baina.

Bidenerei urda iime gol şuxala zorilgo baigaa: xydelmerişen angiiin tariaaşantai baiguulhan xolbooji saxin xamagaalaxa, tiixe zuuraa oron ulasaa gynzegii xozomdolhoo, ekonomiis xozomdolhoo, texniis xozomdolhoo, kylьtyyrne ba seregei talaar xozomdolgohoo bogonixon bolzor soo gargaxiin tulada, xamag byxii socialiis baiguulaltiin xytelxii xysen bolxo socialiis indyystriii xygzyylxe tiime teempenyydii xangaxa xeregtei baigaa. Eneeniii dotoodiin ba ilangajaa, ulasxoorondiin baidal bidende sexe diktovaalhan baina Myneeder, Oktiaabriiin revoliyyciin XX zilei oido, bidener bolbol, ene zorilgii gol tyleb amzaltatai şiidxeebdi geze, bejee magtaltagyi, şangaar xeleze şadaxa bainabdi. (Aplodismeent). Tiime bişe baigaa xadanь, bidener bolbol aradai azaxuin şiidxexii halbarinuud ta texniis johoor şinedxen baiguulalga xexee, tere yjede tog toohon, tysebee gyiseldyyleeb ıi geze mynee ende xelexe argagyi baixa hemdi. Manai revoliyyciin xojordoxi arban zilei jixexen dabalta bolxo kol xoozno baiguulaltiin ilaltanuud manaida baixagyi hen.

Tiigeeş haa, ene xadaa, kapitaliizmtai myriisexe tuxai asuudal manaida yni şiidxegdee gehen udxatai bişe baina. Ene asuudal bolbol miil gansal şiidxegdeegyi bişe,— eneeni b u s a oronuudta socialiizmiin ilaltagyigeer gyised şiidxeze bolxogyi baina.

Eksploataatornuudii unagaahanai hyyleer angiiin temesel bolbol gansal huladaxa bişe, xarin byri xursa foormonuudii oloxo baina geze bideniii marksiizm hurgadag baina.

Ene xadaa erid xarşa kapitaliis xyrieelelge soo socialiizmii baiguulza baigaa tyryyşiin gyrende byril haa xabaadaxa baina. Socialiizmda xarşa xysenyyd bolbol ede byxii gadaadiin xyrieelelgenyydii ba kapitaliis oron byxeniii tustanь xereglene geze oilgoxonь jyredeeş, berxe bişel daa.

Eeriingee xygzeltii kapitaliizmiin oronuudaxi baidaltai gansal bidener zişeelen yzene bişebdi. Eneeniii imperialiizmiin laagerai manai daisad xedeg baina. Bidener bolbol ene zişeelel deerehee eeriin praaktikan tobşolol xedeg bainabdi, tiixede tedener ondoo, ton xarşa tobşololnuudii xedeg baina. Kapitaliizm bolbol manai orondoxi socialiizmiin amzaltanuudai urda buu zebsegei eehedee xuriaaxagyinь eli baina. Ede amzaltanuud bolbol, xosorolgiin xara hanaanda şilzen oroxo, galzuu xara hanaaji byrzyinerei laagerьta gargadag baina. Bidener bolbol edeeniii faakt geze tooloxo johotoibdi.

Byrzyiner, ba ilangajaa tereenei faşiis deermeşed bolbol, ilalta tygelder socialiizmtai jabuulhan elite ba ebei johonoi myriiseende şine ba şine poziicanuudaa aldaza, ugluugai saanahaa byxii ba ali byxii tuşaanuudii, byxii ba alibyxii buzaiai aaşii xeze baina. Ene xadaa, yni xolo şpioono-troockiizm, şaika şpioonuud, xorologşod, provokaatornuud ba terroriistnuud bolhon trockiizmiin zişee deere elixen xaragdaxa baina. Nyxer Staalin bolbol myneenei trockiizmiin bodoto baidalii gaixamşagaar xaruulhan baina. Ene xadaa, eeriin prograamatai baixa ba eeriin gee niuurii oloniitiin urda niuuxagyi baixa johotoi poliitikan uradxal bişe baina.

Şpioono-trockiizm—ene xadaa, razveedçiguud, aluurşad ba xorologşodoi baanda geeşe, aradai xoroto daisadtai teme segşe şingieer, edeentei teme sexe xeregtei. (Aplodismeent).

Ede byxii xog boguudii ga daadiin razveedkanuudai albanda xyleheer xediiş abaa xadanь, bidener tedenei hyylnyydii xezeeş xabşaxa baixabdi.

Bidener bolbol gol yndehen froontnuud deerexi namdnuxan xydelmeriiin ba kapitaliizmatai myriisehen manai myriiseenei amzaltanuudai duldiidaxa ysloovinuudai negii egeel eneende xaranabdi.

Myneeder, kapitaliizmtai myriisehen myriiseenei goliinь azaxuin halbari deere jabana, tiimehee ene myriiseendexi gol kriteerinь (meriilenь) azalai byteese bolno. „Azalai byteese, ene bolbol, eses hyyldee, şine niitiin baiguulaltiin ilaxa jabaldalda ton şuxala, ton gol şuxala baina" gehen leeninei zaabariii bidener endeş hanaza bainabdi.

Bidener bolbol, eeriingee xeregii zişeeteer gyisedxedeg zavooduud ba faavrikanuudai manai ende biiş haanь, ene xereg deere gyised amzaltanuudii olohomdi geze xeleze şadaxagyi bainabdi. Bidener bolbol azyiledberiiingee xeden olon şuxala halbarinuud deere teexnikiin talaar tyryy kapitaliis oronuudhaa, ilangajaa Ameerikahaa xozomdozo jabanabdi. Bidener bolbol, faavrikanuud ba zavooduudii, azyiledberiiin byxeli halbarinuudii xyl deerenь bolьşeviigşelen gargaxiin tulada, staxaanovtanai dyrşelnyydii gyiseeer xeregleze jixe şadaagyibdi.

Ilangajaa Soveed Xolbooniii busa oronuudaar zişeelen xaraza baigaa yjede, ene halbari deerexi tyryyşiin bodoto amzaltanuudii orxiood garza bolxogyi baina. Ameerki, Germaani, Aangli g.m. iimenyyd, jixe kapitaliis oronuud bolbol nege xydelmerişenei zil soo byteehen azalai xemzeegeer egeel 7-8 zilde negel gazarta baihaar baina. Gexiin xamta, ene yje soo, ondoogoor xelebel, 1929 onhoo exileed xydelmerişenei azalai byteese manai azyiledberide xojor xubihaa ylyy boloo,

Gansal 1936 ondo — staxaanovtanai xydeleenei tyryyşiin zilei torşo soo manai xynde azyiledberide azalai byteese 21 proceent jixe boloo. Kriizisgyi manai orondo azalai byteesiin yrgelze ysexe jabadalda haad bolxo jyyme ygei baina. Xarin, hyylei zilnyyd soo baiguulagdahan zavooduud deerexi xydelmerişenei kaadranuud bolbol texniis huralsalai tusxai urooguudii yzehen ba mynee azalai buteesiin johoto debzeltii ygeze şadaxa baina geze, gansal mynee xeleze şadaxa bainabdi. Xerbee, manai azaxuin, inzeneerno-texniis ba profsojuuziin kaadrnuudai eehediingee zorilgonuudii johotoor oilgoo haanь, ene xeregte haad xedeg biyrokratiis haaltanuudii ebden, staxaanovtanai azalii emxidxexiin tylee şuud oroo haanь, ede xylieelgenyyd byrin gyiseldeze bolxo baina.

Manai xydee azaxuin arga zyilnyyd aguu jixe geeşe. Mynee gansal traaktorii bişe, myn kombainii erxim hainaar şudalhan xynyyd kolxoozuudta yseen bişe. Yşee dyrben zilei saad tee MTS-de kombainiin nege zil soo byteehen azal dunda zergeer oroldoo 70 gektaar baihan aad, yngeregşe zilde 350 gektaar bolhon, bujuu gurban zilei torşo soo taba daxin jixe boloo geze xelexede xyrexe baina.

Ene byxenhee praaktikaa tobşolol xeje. Egeel tyryyn, SSSR-ei gadaatee baigaa egeel adali zavoodhoo hain produukca bagaar bişe, jixeer ygedeg iimel zavood xadaa manaida socialiis johoor xydelmerilene geeşe geze mederexe bainabdi. Manai kaadrnuud bolbol teexnikii şudalan ezemdexe jabadalda jixe amzaltanuudii daban oloo. Ede amzaltanuudii faabrikanuud ba zavooduud deere azalai deede byteesede, bodoto socialiis bylgemde nebtergeen şingeexe xeregtei. Tiixede, kapitaliizmtai myriisehen myriiseenei gol froont deerexi temeselei xydeleen şiidxegdexe baina.

Azyiledberi, traansport, ba xydee azaxui deerexi azalai ynder byteesiin tylee temesexe temeselii bolьşeviig johoor delgeryylxe—şiidxexii zorilgo iime baina.

III. Prespektiivyyd tuxai

Oktiaabriiin revoliyyciin ton exinhee xoişo gansal daisanuud bişe, myn olon toonoi falşiiv „dzyzьjaanuud" bolbol revoliyyciin hajadaa xosoroxo tuxai abaraldadag baigaa. Rossiida proletaariiin revoliyyce sag soogoo boloogyi, negen orondo socialiizm ilaza şadaxagyi gehen barimta ilangajaa xordihogyigeer tabigdadag baigaa. Leenin bolbol ene byrzyaazno jaligyixen muxar hyzegte imperaliizmiin eere baidalii xaralsan baisaaza, socialiis revoliyyce tuxai nauuçna, marksiis yzelii zyriyylen tabihan baina. Leenin bolbol yşee 1916 ondo „Proletaariiin revoliyyciin seregei prograama" gehen statьjaa soogoo iigeze bişee hen:

„Kapitaliizmiin xygzelte bolbol eldeb oronuudta ton adaligyigeer jabaza baina. Teed tovaarno yiledberiiin yjede eneenhee ondoogoor jabaxa arganş ygei. Eneenhee garxa xydelgeşegyi tobşolol gexede: Socialiizm bolbol negen. doro byxii oronuudta ilaza şadaxagyi. Tere bolbol anxa tyryyn nege gy, ali xeden oronuudta ilaxa, saad teenь yldegşed xedii sagai yngerter byrzyaazno gy, ali byrzyaaziiin urda teexi baidalaar yldexe baina."

Leenineer nauuçna—elirxeelegdehen ene teooretiis baidal johon bolbol byrin tygeseer praaktika deereeş batalagdahan ba manai oronoi socialiizmai milioonuud gabijaata baiguulagşadaarş batalagdahan baina.

Kapitaliis laagerьta esergyy tesergyy baidal xursadalgiin gaa xizaarta xyreed baihan kapitaliizmiin jyrenxii kriizesei yjede bidener mynee bainabdi. Ene esergyy tesergyy baidalai xursadalgaar byxii delexein tyryyşiin imperaliis dain garhan baina. Oktiaabriiin revoliyyce xadaa delxein kapitaliizmiin ebderelei exi tatan temdegleze, ondoogoor xelebel, ulas xoorondiin proletaariiin revoliyyciin exi tataza ygehen baina.

Iigeed le delxein revoliyyce exilee geeşe. Gebeş, enenь exilxedee gansata byxiigeeree butaraxiin zamaar bişe, xarin kapitaliizmiin zarim zvenoonuudai unaxiin zamaar exilee. Tyryyşiin egeel tiime zvenoonь xadaa byrzyaazno—pomeeşigai Rossiii baihan by geed, tereenei xalaanda socialiis gyren jirehen baina.

Ene gehenhee xoişo manai yjiin ton tyryy yzegdel bolxo proletaariiin revoliyyce bolbol ton seber komuniisş bişe haa, arad niite olonoi ynexeer progressiiv byxii xydeleenei tyşelge bolzo ygee. Eneen dotor, mynee xadaa faşiistnuudai urdahaa demokratiis erxe şyleegei tylee azalşadai jabuulhan temesel ba kapitaliis agreessornuudai urdahaa xyse buurai oronuudai yndehenei bejee daangi jabadalai tylee temesel tyşelgee olno. Kapitaliis oronuudai dunda progreesiin naidamtai tyşelge bolzo ygexeer tiime oronuud geze mynee ygei. Progressiiv jabadal bolbol xygşeren ymexirehen kapitaliizmda byri jixe xarşa zyil bolno. Progressiiv bygediin intereesei xamagaalalga, kylьtyyriin ba nacionaalьna erxe şyleegei intereesyydei xamagaalalgada oroldohon ton eli huuri bolbol mynee tyryyşiin socialiis revoliyycede— xamaadana. (NERJEME APLODISMEENT). Byxii progresiiv, byxii ynendemokraati bygede bolbol kapitaliizmda etigelee esesslen aldaza, ene zyg teeşe zydxene. Iigeze, istoriiis xygzeltiin jabasaar kapitaliizm bolbol urgaza baigaa socialiis revoliyycede huuriaa ygeze, eeriingee esesei yxel teeşe oşozo jabana. (NERJEME APLODISMEENT).

Manai orondo socialiizm bolbol poliitikan talaar yşee 1917 onoi Oktiaabriiin ydernyydte dyyren ilahan baina. Oronoi ekonoomiken talaar socialiizmiin esesei ilalta tuxai bidener tariaaşad oloniitiin kolxoozno zamda orohon saghaa (erjesehee) xoişo geze x e l e z e ş a d a x a bainabdi. Kylьtyyriin talaar socialiizmiin esesei ilalta tuxai xelexe yşee erte baina. Eneentei xolbootoi aakt gebel, xyn zonoi ojuun mederelde baigaa kapitaliizmiin xog ylegdelnyydii ygei xexe xydelmeri manaida yşee ton jixe baina. Socialiis kylьtyyriin gansaxan yrgen debzelteer edeeniii amzaltatai ygei xeze bolxo baina. Zygeer, tiigebeş bodoto socialiis kylьtyyriin zamaar jabahan alxam bygede bolbol eeriingee rezylьtaadii tyrgeer ygexehee gadana myn socializmhaa komuniizmda şilzen oroxiin nyxeselii baiguulna.

„Ene bolbol socialiizmhaa komuniizmda şilzen oroxo jabadalai erxe badalii beledxene" geze staxaanovtanai xydeleenei udxaşanarii şinzelexe zuuraa nyxer Staalin xelehen baina. Nyxer Staalin bolbol tere yge soogoo ene hanal bodoloo iigeze delbelehen baina:

„Staxaanovtan bolbol manai azyiledberide şine jyyme yysxegşed bolxo baina. Staxaanovtanai xydeleen bolbol manai indyysrriin jireedyi baidalii yzyylze, xydelmerişen angiiin jireedyi sojol teexnikiin xygzeltiin yriii dotoroo bagtaaza, socialiizmhaa kamuniizmdaşilze oroxo ba erdem uxaanai azal ba bejiin azal xojoriin xoorondoxi xarşa iigaaji usadxaxa jabadaldazailaşagyi şuxala azalai byteesiin deede gyisedxelnyydii tuilaza bolxo gansaxan zamii bidende neen ygeze baihaniinь eli todo bişe gy".

Tiime tulada byxii oloniite azalşadai kylьtyyrne baidalai xygzeltetei xamta „xydelmerişen angiiin kylьtyyrne—texniis xemzeeji inzeneerne—texniis azalai xydelmerişedei xemzeede xyrter yrgexe" zorilgo, bolbol—tere yndehen zorilgomnai myn bygeed, eneenei şiidxeberihee manai gol amzaltanuud duldiidaxa baina.

Soveed zasagai ilahan saghaa xoişo manai baidalda komuniizm bolbol nebteren orozo exilhen baina. Ene gehenhee xoişo 20 zil soo oronoi

(Tygesxelenь 4-dexi niuurta)

Oktiaabriiin revoliyyciin xorin zilei oido

1937 ONOI NOJAABRIIIN 6-ai YDER JIXE TEAATRTA BOLHON BAJARAI ZASEDAANI DEERE

Nyxer MOOLOTOVAI xelehen elidxel

(Tygesxel. Exinь 1—2 ba 3-daxi niuurnuudta)

socialiis şinedxelge jabaza baina. Jamar jyymende xyreze jiree biibdi?

Bide bolbol dotoroo mylzelgiin huurigyi, mylzegşedei huurigyi socialiis bylgem baiguulaabdi Şine, deede tiiipei bylgem baiguulagdaa Manai bylgemei xojor anginuudai xoorondiin xarilsaanda, xydelmerişen ba tariaaşan—kolxozniguudai xoorondo jamarş xarşa ba ebiereşegyi zyrildeen geze ygei, xarin baidalaingaa erxeer, kylьtyyriin xygzelteer, tedenei komuniizm teeşe ermelzelgeer ulam dytelelsexiin proceess jabaza baina.

Manai baiguulaltiin byxii halbarinuudta socialiizmai nebterhen baixa tulada, manai arad zon şineer baidag boloo. Ene şine baidaliinь azalşadii ulam urmaşuulan yrgeze tedeende şine şine xyse tyryylne. Socialiis bylgemei ulam byri urgaza baihan ba aixabtar jixenyyd zorilgonuudii amzaltanuudii dyyrgeze şadaxa şine yje zon manai zaluuşuudhaa, manai xyygedhee urgaza baina.

Bidener bolbol arad niitiin bygede socialiis boloo geze xeleze şadaxagyibdi. Tiibeş, manai niyden deere ynexeeree socialiis bygede aradai bolzo, arad niitede dyte bolzo baina Nygee talahaanь bolxodoo manai oronoi azalşad bolbol praaktikan xeregteş haa nauuçna tvoorçeeskş talaar garhan byxii antikomuniis zyilii antinaroodno, aradta xarşa zyil geze yzedeg, oilgodog bolohiixen byxen xaraza şadaxa baina. Komuniis paarti ba Soveed zasagai daisadii aradai daisanuud geze toolodog jabadal manaida zanşal bolhon baina. Verxoovno Soveedta hungaxa haja exilhen poliitikan kampaani bolbol komuniis paarti ba Soveed zasagii toorin azalşadai negedehen şine xysete negedel bolzo baina. (Aplodismeent).

Ene jyy xaruulnab? Manai orondo urid yzegdeegyi aradai dotoroi poliitikan ba noraalьna negedel baiguulagdahii xaruulna. Socialiis bylgemei moraalьna ba poliitikan negedel myn (Aplodismeent).

Aradai iime negedelii kapitaliis oronuudai negenii inş xadaa medeegyi ba medeneş ygei. Kapitaliis bylgem bolbol dotoroi zyrilseegeer niudaral daza baina. Tende ezerxeze baigaa yseenxinь, mylzegşed deede ugsaataniinь xadaa aradhaa xezeede taharanxai, aradta zyriyy, mylzegdegşe oloniitiin urdahaa zyrin baidag. Byrzyaazi bolbol eeriingee baidal zuramii byxelexiin tula gadaadiin ajuulii yrgeneer xeregledeg zanşaltai baina. Gebeş, tereenei eneş kaftaaniiinь mynee sagta byxii ojodolooroo xaxaraza, bylgereze baina. Kapitaliizm bolbol bygediin niyden deere ojoorgyi nyxen teeşe holzorozo jabana.

Manai oronoi zoiiinь jyyb gexede, berxeşeelnyydhee aingyigeer, yzeze baihan kapitaliis bylgemhee multaran garhandanь baina. Xyn zonoi gegeete haruul baidalda zyb zamii gargaza ygexe zol xuui bidende tudahii medereze, bidener 20 zil soo eehediingee şine zamaar, komuniizm teeşe dabxin jabanabdi. Ene bolbol manai oronoi niite olonoi medereiii deeşenь yrgeze ba azalşadii nigtaar negedxene.

Soveed Xolboonoi arad niitiin moraalьna ba poliitikan negedel bolbol xariiin interveentnyyd ba byrzyaazna pomeeşiguudai anginuudtai jabuulhan geroilig temeselei ispetaani soo bolbosoruulagdahan baina. Terenь xadaa aradai azaxuigi debzyylxiin xeregte, xydelmerişen ba tariaaşan xojoroi xolboonoi yndehen deere bexizehen baina. Gebeş, xyniii xynei mylzexe jamarş mylzelge ba mylzegşedte byxii yydenyydii xaahan socialiis bylgemii gansaxan baiguulhanai hyylde aguu jixe xysen bolxo aradai tere şine moraalьna—poliitikan negedel elieer yzegdedeg boloo. Gynzegii internacionaliizmaar dyyrhen tiime moraalьna ba poliitikan negedel bolbol Soveed Xolboonoi aradzoniii ba yndeheten ulasuudii nege byxeli bolgon eseslen negedxene. Eneen soonь bişe oronuudai araduud bolbol eeriingee jireedyin zişee tyxelii xaraxa bolno.

Manai orondo aradai moraalьna poliitikan negedel xadaa eeriingee bodoto barimtiin yretei baina. Socialiizmiin ilaltiin siimvol bolhon nere manaida bii. Tere zuuraa ene nere xadaa soveed aradai moraalьna poliitikan negedelei siimvol myn. Taanad medene bezete, ene nere xadaa Staalin! (aplodismeent, bygede bodono. „Uraa nyxer Staalinda" gehen abiaanuud bolno)

Manai perspektiivyyd tuxai bidener xelexedee nen tyryyn manai oronoi amagalan xygzeltii xaraada abanabdi. Tiigeed xerhee ebte baidal ebdegdee haanь, xerbee noxoin genzehee multaraad manai ger teeşe xaraigaa haanь bidener eneen tuşaa jyy xelexe biibdi? Daisan bolbol socialiis bylgemei moraalьna ba poliitikan negedelii jaba turşaad yzegleze bidener xariuusaxabdi. (Aplodismeent).

Ene ydernyydte manai mederel ba hanalnuudii byxii oronuudai azalşadta oilgogdoxo egeelei ygenyydeer xeleehaa jyynheeş ylyy baina;

Oktiaabriiin revoliyyce mandatugai!

Maarks—Eengelьs—Leenin—Staalinai tugii deere yrgejel

(Bygede xyl deeree bodono. Nergime aplodismeent „Nyxer Staalinda uraa" gehen abiaan).

Soveed xyyged zolto baidalaar byrin xangagdahan baina. Tiixede kapitaliis oronuuddaxi xyygedei baidal jixexen xynde ba zobolon ylesxelengeer dyyren baina. Zurag deere: Nьjuu-Ioorkdo bolhon xyygedei demonstraaca.

(Sojuuzfoto)

SSSR-ai Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedta hungaxa huugaltiin Moskvaa goorodoi Staalinsk hunguuliiln ookrugai hunguuliiln komiisiin togtool

Ookrugai hunguuliiin komiisa bolbol SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidatuuranuudii oruulxa tuxai hunguuliiin komiisada orohon dokymeentnuudii xaraza yzeed, ede dokymeentnuud bolbol „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 56, 57, 58, 59, 60 ba 61 zyilnyydtei gyised zoxildoxo baina geze olood, Fryynziin neremzete zavoodai, Kyibeşevei neremzete elektro zavoodai, Balakiriovai neremzete faabrikiin L. M. Kaganooviçiin neremzete prozeektorno zavoodai ba tur şalgiin konstryykcenyydei zavoodai xydelmerişen, albaxaagşad ba inzeneerno-texniis xydelmerilegşedei SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedta oruulhan,—1879 ondo tyrehen—BK(b) Paartiiin geşyyn, BK(b) P-iin GK-ai generaalьna sekretaar — Moskvaa goorodto baidag,—Ioosif Vissarioonoviç Staalinai kandidatuurii „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60-daxi zyilei yndeheer SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedta bollotiirovalxiin tulada dansalaxa.

„SSSR ei Verxoovuo Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 66 zyilei yndeheer, nyxer Ioosif Vissarioonoviç Staalinai kandidatuurii Moskvaa goorodoi Staalinsk hunguuliiin ookrug deere hunguuliiin biylletieende oruulxa.

„SSSR ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 65 zyilei yndeheer niitebygediin meden abxiin tula ene togtoolii toiliiloxo.

Ookrugai hunguuliiin komiisiin tyryylegşe Vinograadov.
Ookrugai hunguuliiin komiisiin tyryylegşii orologşo Selezniоov.
Sekretaarь Koosarev.
Geşyyd: Dmiitrijeva, Kyznecoova, Kryglouva, Çaçiigin, Lyçnikoov, Vasiilьjev, Vaarlen, Borilsov

G. I. Petroovski Yndehetenei Soveedai deputaadai kandidaadta dansalagdaba

Moskvaa, 13. (TASS). Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin Dneepropetroovsk hunguuliiin ookrug deere Georgi Ivaanoviç Petroovski Yndehetenei Soveedai deputaadai kandidaadta dansalagdaxa.

Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin Dneepropetroovskiin hunguuliiin komiisiin togtooxonь:

„Dneepropetroovskiin metallyrgiis zavoodai xydelmerişen, inzeneerno-texniis xydelmerilegşed ba albaxaagşadai bygediin suglaanuudai ba Mezeevskiin rajoonoi Teelьmenei neremzete kolxoozoi kolxoozniguudai bygediin suglaanuud ba busa organizaacanuud ba bylgemyydei Yndehetenei Soveedai deputaadta kandidaad bolgon oruulhan,—1878 ondo tyrehen, 1897 onhoo BK(b) P-iin geşyyn, SSSR-ei CGK ai ba USSR-ei CGK-ai tyryylegşe, Kiijev goorodto baidag, Grigoori Ivaanoviç Petroovskii Dneepropetroovskiin hunguuliiin ookrug deere Yndehetenei Soveedai deputaadai kandidaad bolgon dansalaxa.

Ookrugai hunguuliiin komiisiin tyryylegşe Papkoov.
Komiisiin tyryylegşii orologşo Soiovьjoov.
Komiisiin sekretaarь Gerasiyytina.
Komiisiin geşyyd: Bereezna, Moroozov, Bezyygli, Lycyyk"

Nyxer A. V. Koosarevii Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaxa tuxai Ordzonikiidzevskiin hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisiin togtooi

„SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60 zyilei yndeheer, 33 nahatai, 1919 onhoo BK(b) Paartiiin geşyyn, komsomooloi CK ai generaalьna sekretaarь, Moskvaa goorodto baidag, nyxer Aleksaandr Vasiilьjeviç Koosarevii Ordzonikiidzevskiin hunguuliiin ookrug deere Xolboonoi Soveedta ballotiirovalxiin tulada, kandidatuurada dansalaxa".

Ordzonikiidze (Doneeck mozo), nojaabriiin 12.

Xolboonoi Soveedta hungaxa hungaltiin talaar Serpyyxovsk okrugai hunguuliiin komiisiin togtoolhoo

„Serpyyxovsk hunguuliiin ookrug deere Xolboonoi Soveedai deputaadta ballotiirovaluulxa zybşeerelee ygehen, 68 nahatai, Moskvaa goorodto, Kreemlьde baidag, BK(b) Paartiiin geşyyn, RSFSR-ei Gegeeryylxe Arkoomoi orologşoor xydelmerilеdeg, nyxer Nadeezda Konstantiinovna Kryypskajaji „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hugaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60 ba 61 zyilnyydei yndeheer, Serpyyxovsk hunguuliiin ookrug deere Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaxa".

Noovoçerkeesk hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisiin uranzoxioolşo nyxer M. A. Şooloxovii Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaba

Xolboonoi Soveedta hungaxa hungaltiin Noovoçerkeesk hunguuliiin ookrugai hunguuliiin komiisiin zasedaani bolbo. „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60 zyilei yndeheer togtooxonь: Roostovsk moziin Veşeensk staniicada baidag, 1905 ondo tyrehen, BK(b) Paartiiin geşyyn, uranzoxioolşo Mixaiil Aleksaandroviç Şooloxovai kandidatuurii Noovoçerkeesk hunguuliiin ookrug deere Xolboonoi Soveedai deputaadta ballotiirovalxiin tulada dansalaxa".

Voroşiilovskiin hunguuliiin ookrugai (Daalьna Vostook) hunguuliiin komiisii nyxer V. K. Bliyyxerii Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaadta dansalaba

Ookrugai hunguuliiin komiisa bolbol SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedai deputaadta kandidatuuranuudii oruulhan tuxai dokymeentnuudii xaraza yzeed, Voroşiilovskiin garnizoonoi seregşed, komandirnuud, poliitikan xydelmerilegşed, naçaalьniguudai sostaavai bylener ba myn xeden yiledberiin oronuud ba kolxoozuudai bygediin suglaanuudai SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedai deputaadta kandidaad bolgon oruulhan, — 1889 ondo tyrehen—BK(b) Paartiiin geşyyn—Ulaantugta Daalьna-Vostooç no Tuxai Aarmiiin komandalagşa—Xabaarovsk goorodto baidag, — Vasiili Konstantiinoviç Bliyyxerii, Voroşiilovskiin hunguuliiin ookrug deere SSSR-ei Verxoovno Soveedai Xolboonoi Soveedta ballotiirovalxiin tulada, dansalaxa geze „SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai Dyrimei" 60 zyilei yndeheer togtoobo.

Hunguuliiin kampaani muusa jabuulagdana

Zede. Burgaltain somon soo taban jixenyyd kolxoozuud bii jym. Ene somon bolbol tusgaar hunguuliiin uçaastag bolno. Ene uçaastag hunguuliiin beledxelei xydelmerii jamaraar jabuulza bainab gebel, hain geze bolxogyi baina. Paartiin ba soveed organizaacanuud bii byxii xysee elsyylze şadaagyi. Oroidoo, ene hariin 1 hee exilze 17 agitaatornuudii tomilzo kolxoozuudaar gargahiinь miil nege- nege daxin hunguuliiin dyrimei tuxai xeşeel xehen baina.

Kolxoozniguudai şine hunguuliiin ug zorilgotoi tanilsaxiin jixexen edebxitei baibaş, tedenerei eriltii xysed xangaxa ysloovigyi baina. Zişeelxede, xeşeel ba suglaa xexe tusagaar gergyi. Ulaan bulan ba unşaliiin baişanuud, kolxooz byride baibaş dotoronь xynei huuxa stool, styyl g.m. ton dutuu. Negeş agitacioonno loozung ba plakaat, nom deb tergyi baina. Ene byxii dutagdalnuud bolbol hunguuliiin beledxelei xydelmeride jixexen haad uşaruuldag baina.

Gadana, hunguuliiin kampaanitai daşaramduulan yseg bişeg medexegyiji usadxaxa ba şazantai temesexe, seregei, fizkylьtyyrne gexe zergiin xydelmeriii şangadxaxa johotoi baibaş, yretei hain xydelmeri xegdenegyi. Tus somon dotor 150-aad yseg bişeg medexegyişyyd jixe nahatanai hurguulida xabaaduulagdahan bolboş huralsalainь şanar ton muu baina.

Ene somon bolbol aimagaingaa ceentrhee xoriood kilomeetrei gazarta baixa tula ene zergiin dutagdalnuudtai baixanь ton gaixaltai.

D. Dansoruunov.

XYDӨӨ BIŞEGŞED BIŞENE

Nahatanai hurguuli emxidxegdeedyi

Selenge. Zagastain somon dotor yseg bişeg medexegyi jabadalii usadxaxa xydelmeri 5-6 zilde jabaa neretei boloo ş haa, kolxoozniguudai dunda yseg bişeg medexegyişyyd olon baina. Ene somonoi unşalgiin baişaniii erxilegşe Barlakoov gegşe zil şaxuu xydelmerilxe zuuraa eeriingee tusxaita xydelmerii zuramşalan jabuuldaggyi, xarin salin abaad miil xebtene.

Mynee yjede ene somonoi kolxoozuud deere jixe nahatanai hurguuli oroidoo emxidxegdeegyi.

Iigeze kolxoozniguudai erdem hurxa talaar xoxidoltoi baixadanь, Zagastain somonoi soveed ba aimagai gegeerelei tahag jamar uşarhaa xereglenegyib?

Dob. Sag.

Cerenei Babuugai aaşa

Ulaan-Onon. Yzeenei somonoi exin hurguuliii daagşa Babuu Cerenei gegşe huragşanartaa aixabtar şiryyneer xandadag ba 8 9 nahatai xyygedii soxizorxin aldadag baina. Huragşanaraa edjee xooloor xysed xangaagyi baihanhaanь, xooloi emxidxel ygei.

Gadana, Cerenei bolbol hurguulida xabaatai baga bişe zeerii yrihen baina. 1936 ondo hurguuliiingaa nege yxerii Çite goorod abaaşaza xudaldaad, xamag myngee ba myn komsomooloigoo billeed arxiiin hogtuugaar xajazarxihaniinь xendeş eli.

B. D-2.

Yseg bişegte huraza baina

Zakaamin. Sagaa-Morinoi somonoi Staalinai neremzete kolxoozoi dergede (likvidaatoranь Darmiin D.) nahatanai hurguulii hainaar jabnulna. Tus hurguulida huralsaza baigaa Dorziin Dolson ba Jeşiin gegşed mynee xysed bişeze ba nom unşaza şadaxa boloo.

Xydee bişegşe.

Kylьtyyrne xydelmeri jabuulagdanagyi

Xoriin aimagai Deede-Xezengiin somon dotor kolxoozniguudii yseg bişegte hurgaxa jabadal ba arig seberii saxixa xydelmeri ton xangaltagyi jabana. Zişeelxede „Zurgaanai Zam", „Manai Azal" kolxoozuud deere 280 xyn baga bişegten ba bişeg medexegyişyyd baina.

Myn „Zurgaanai Zam" kolxooz deere arig seberei talaar ton xozomdongi. olon ailai gersooxinь aixabtar muuxai ba yxerei feerme deere baigaa haalişad ton halaar xydelmerilne.

R. A. ba B. D. B.

Kylьtyyrne xydelmerinь jaaşagyi muu

Xori. Çisaaniin somonoi 7 kolxoozuudai dergede jixe nahatanai hurguuli mynee xyrter neegdeegyi. Tus somonoi kolxoozuud ulaanbulan ba klyyb ygei baina. Zarim kolxoozuudta klyyb bii bolboş xynei oroxo argagyi, xyiten, zahabari muutai baina.

Leeninei neremzete kolxooz pravleeniiingaa oroxo gergyihee sçetovoodiinь eeriingee gerte xydelmerilne.

Myn „Sojoloi Oşon" kolxoozdo yseg bişeg medexegyi kolxoozniguud aixabtar olon. Likpyynktde kolxoozniguud bygede xandadaggyi. Oldohon likvidaatornuudii tus xolxoozoi tyryylegşe Gesiin gegşe ondoo xydelmeride jabuulza, nahatanai hurguuliii tahalduulba.

Ene kolxooz deere Staalin Konstituuca yzexe ba SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin beledxelei xydelmeriii ton hulaar jabuulna.

Çisaaniin somonoi soveedai tyryylegşe nyxer Boroin gegşe kylьtyyrne xydelmeriiin iime eşixebter muu baixadanь, jaaza tesene geeşeb?

Xursa niyden ba B. Baras.

„YNENEI" MATERIAALAAR XEMZEE ABTABA

„KOLXOOZII XOROLOGŞOD BA TEREENIII DALDALAGŞAD"

„B.M. Ynenei" oktiaabriiin 9 nei 233 dugaarta garahan, „Kolxoozii xorologşod ba tereenii daldalagşad" geze materiaalai jonoor, myrdelge xexede Kaarl-Maarksai neremzete kolxoozoi tyryylegşe Tainuujev ba tereenei orologşo Ceden-Dambaajev gegşedei xorolo lgiin xydelmeri xehenii nь elireze, tedener xuuliiin xeregeer gemnegdebe geze Jaruuniin prokuroor nyxer Romaanov medeesene.

Xariuusalgata redaaktorii tyr orologşo V. LODOOJEV.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная, 19. Телефоны редакции: отв. редактор—3-44, отв. секретарь — 3-23, сельхозотдел — 7-55, промотдел — 5-07.

BMASSR-ei Aayiledberiiin Arkomaadai tipograafi

Ypolglavliit 1246